

РОЗВЕДЕННЯ, СЕЛЕКЦІЯ ТА ГОДІВЛЯ ТВАРИН: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ

УДК 636.2.033:338.439

ОЦІНКА М'ЯСНИХ ЯКОСТЕЙ БУГАЙЦІВ УКРАЇНСЬКОЇ М'ЯСНОЇ ПОРОДИ

А. М. Салогуб, д.с.-г.н., професор, Сумський національний аграрний університет

Наведено результати експериментальних досліджень з вивчення забійних та м'ясних якостей бугайців української м'ясної породи племінного заводу ТОВ АФ "Україна" Шосткінського району забитих у віці 18 місяців.

Ключові слова: бугайці, забійні та м'ясні якості, українська чорно-ряба молочна, українська бура молочна.

Починаючи з семидесятих років минулого століття за ініціативою відомих вчених М.А.Кравченка, Ф.Ф.Ейснера, К.Б.Свічина, П.Л.Погребняка та інших [5, 8, 11] була науково обґрунтована доцільність і визначені практичні шляхи створення вітчизняних м'ясних порід та розвитку галузі м'ясного скотарства. Цілеспрямована робота плеяди вчених селекціонерів і практиків у цьому напрямку [3, 4, 6, 9, 12, 14] завершилась виведенням трьох вітчизняних спеціалізованих порід м'ясної худоби – української, волинської та поліської м'ясних порід. Ведеться робота по створенню знам'янської, південної та симентальської м'ясних порід [1, 13, 15].

Важливим резервом виробництва яловичини в Сумському регіоні є інтенсифікація галузі м'ясного скотарства у напрямку розширеного відтворення та підвищення генетичного потенціалу продуктивності тварин. У цьому аспекті була поставлена мета вивчити забійні якості бугайців вітчизняної селекції – української м'ясної породи за наближеного до реальних можливостей сільськогосподарських підприємств кормовому фоні з метою встановлення генетичного потенціалу м'ясної продуктивності.

Матеріал та методи досліджень. Відгодівля бугайців проводилась в умовах навчально-науково-виробничої лабораторії інституту тваринництва і ветеринарної медицини Сумського

НАУ. Тварини української м'ясної породи були завезені із племінного заводу ТОВ "Агрофірма "Україна" Шосткінського району. Упродовж усього періоду вирощування бугайці перебували в однакових умовах годівлі, догляду та утримання. Контрольний забій піддослідних бугайців (n=3) проводили у 18-ти місячному віці за методикою ВНІМС [7]. Для вивчення м'ясних якостей напівтуші бугайців розділяли на п'ять анатомічних частин: шийну – по останньому шийному хребцю; плече-лопаткову – по контуру лопатки від ліктьового бугра по прямій лінії до верхнього кута лопатки; спинно-реброву з грудиною – по останньому ребру; поперекову з паховою – по останньому поперековому хребцю; тазостегнову (кульшову) з двома хвостовими хребцями згідно з відповідною методикою [2].

Експериментальні дані опрацьовували методами біометричної статистики на ПЕОМ за формулами Н.А. Плохинського [10].

Результати досліджень. Рівень розвитку ознак, що характеризують забійні якості бугайців української м'ясної породи, засвідчили про високі генетичні можливості тварин вітчизняної селекції. Вони достатньо скороспілі, про що свідчить передзабійна жива маса, відрізняються достатньо високими показниками виходу парної туші, забійних маси та виходу, табл. 1.

Таблиця 1

Оцінка результатів контрольного забою бугайців у віці 18 місяців, $M \pm m$

Ознака	$M \pm m$	Cv, %
Передзабійна жива маса, кг	490,0 ± 1,16	1,1
Маса парної туші, кг	290,8 ± 1,76	1,1
Вихід парної туші, %	59,3 ± 0,29	0,8
Маса внутрішнього жиру-сирцю, кг	7,0 ± 0,23	5,7
Вихід внутрішнього жиру-сирцю, %	1,4 ± 0,05	6,2
Забійна маса, кг	297,7 ± 1,64	1,0
Забійний вихід, %	60,7 ± 0,28	0,8

Ознаки морфологічного складу туші, що визначаються за кількісними та якісними показниками у співвідношенні окремих анатомічних її частин, відносяться до основних чинників, які повною мірою характеризують м'ясну продуктивність м'ясної худоби. Поживна цінність м'ясних туш великої рогатої худоби істотно залежить від

співвідношення основного її складу – м'язової тканини, кісток і сухожилок. Результати оцінки морфологічного складу туш бугайців української м'ясної породи у віці 18-ти місяців свідчать про високі якості оцінюваних анатомічних частин туш, табл. 2.

**Морфологічний склад анатомічних частин туші
піддослідних бугайців у віці 18 місяців, M±m**

Анатомічна частина туші	маса, кг	% до маси туші
Шийна	37,7±0,33	13,0±0,08
у т.ч.: м'якоть	32,7±0,30	11,3±0,07
кістки	4,1±0,07	1,4±0,02
сухожилки	0,8±0,03	0,3±0,01
Плече-лопаткова	52,3±0,33	18,0±0,04
у т.ч.: м'якоть	41,9±0,27	14,4±0,03
кістки	9,4±0,07	3,2±0,01
сухожилки	1,1±0,01	0,4±0,01
Спинно-реброва	84,0±0,58	28,9±0,04
у т.ч.: м'якоть	69,7±0,46	24,0±0,03
кістки	11,7±0,09	4,0±0,01
сухожилки	2,6±0,03	0,9±0,01
Поперекова	34,7±0,33	11,9±0,08
у т.ч.: м'якоть	28,4±0,30	9,8±0,07
кістки	5,5±0,07	1,9±0,02
сухожилки	0,7±0,03	0,3±0,01
Кульшова	80,0±0,58	28,2±0,16
у т.ч.: м'якоть	68,0±0,46	23,4±0,13
кістки	11,4±0,09	3,9±0,02
сухожилки	2,5±0,09	0,8±0,04

Самою важкою за абсолютною та відносною до загальної маси туші вагою виявилась спинно-реброва частина, яка склала у бугайців 84,0 кг або 28,9%. У цій частині виявився найвищий вихід м'якоти – 69,7 кг або 24,0%

Високі м'ясні якості отримані при вивченні кульшової анатомічної частини туші з відповідним виходом м'якоти (68,0 кг, або 23,4 %).

До особливо цінних за смаковими якостями та поживністю із морфологічних частин відно-

ситься поперекова. У відрубках разом із паховою вона займає у загальній масі туш бугайців піддослідної породи найменший відсоток (11,9%), або 34,7 кг.

Висновки. Бугайці української м'ясної породи у віці вісімнадцяти місяців характеризувалися високими м'ясними якостями за співвідношенням анатомічних частин туші та забійним виходом, тому відносяться за своїм рівнем продуктивності до тварин спеціалізованих м'ясних порід.

Список використаної літератури:

1. Гурський М. В. Оцінка тварин різних генотипів при формуванні помісного стада симентальської м'ясної породи / М. В. Гурський, І. М. Гурський, Е. М. Доротюк // Теория и практика племенного дела в животноводстве : матер. Междун. науч.-практ. конф., посвящ. 80-летию со дня рождения чл.-кор. ВАСХНИЛ Эйснера Ф. Ф. - Х., 1996. - С. 94.
2. *Забійні* якості великої рогатої худоби / Г.Т.Шкурін, О.Г.Тимченко, Ю.В.Вдовиченко. – К.: Аграрна наука, 2002. – 50 с.
3. *Зубець М. В.* Розвиток м'ясної худоби на Україні / М.В. Зубець, О. Г. Тимченко // Вісник аграрної науки. – 1991. – № 4. – С. 32-34.
4. *Зубець М. В.* Українська м'ясна порода великої рогатої худоби / М. В. Зубець, Е. М. Доротюк // Вісник аграрної науки. – 1994. – № 5. – С. 49-60.
5. *Кравченко Н. А.* К обновлению создания желательного типа мясного скота для интенсивного мясного скотоводства / Н. А. Кравченко, П. Л. Погребняк // Науч.тр.УСХА. – 1974. – Вып. 134. – С. 14-24.
6. *Лукаш В.* Селекційні особливості створення стад м'ясної худоби / В. Лукаш // Тваринництво України. – 1997. – № 4. – С. 12-13.
7. *Методические рекомендации* по оценке мясной продуктивности и качества мяса убойного скота. – Оренбург : ВНИИМС, 1984. – 58 с.
8. *Методические рекомендации* по созданию новой породной группы мясного скота методом скрещивания животных симментальской и серой украинской пород с шароле и кианской / Разраб.: В. Е. Недава, В. П. Лукаш, Н. А. Кравченко; М-во с.х. УССР. Укр. НИИ развед. и искус. осем. крупн. рогат. скота. - Бровары, 1977. - 22 с.
9. *Нова* спеціалізована м'ясна порода великої рогатої худоби вітчизняної селекції / М. В. Зубець, В. П. Лукаш, О. П. Чиркова, В. І. Шевченко // Розведення і генетика тварин: Міжвід. тем. наук. зб. / Укр. акад. аграр. наук. Ін-т розвед. і генет. тварин. – К.: Аграрна наука, 1995. – Вип. 27.-С. 9-12.
10. *Плохинский Н.А.* Руководство по биометрии для зоотехников. – М.: Колос, 1969. – 256 с.

11. Погребняк П. Л. Типы и породы скота и их значение для создания на Украине отрасли мясного скотоводства / П. Л. Погребняк, Н. А. Кравченко // Науч.тр.УСХА. – 1974. – Вып. 134. – С. 5-13.
12. Спек С. Особливості породоутворюючого процесу в м'ясному скотарстві Полісся України / С. Спек // Тваринництво України. - 2003. - № 5. - С. 25 - 27.
13. Стратегія розвитку м'ясного скотарства в Україні / М. В. Зубець, В. П. Буркат, Ю. Ф. Мельник [та ін.] / за ред. М. В. Зубця, І. В. Гузева. – К. : Аграрна наука, 2005. – 176 с.
14. Угнівенко А. М. Українська м'ясна порода великої рогатої худоби / А. М. Угнівенко – К. : Київська правда, 2004. – 78 с.
15. Янко Т. Розвиток волинської м'ясної породи / Т. Янко // Тваринництво України. - 2007. - № 2. - С. 41 - 44.

Приведены результаты экспериментальных исследований по изучению убойных и мясных качеств бычков украинской мясной породы забитых в возрасте 18 месяцев.

Ключевые слова: бычки, убойные и мясные качества, украинская мясная

The results of experimental researches are resulted on the study of for slaughter and meat qualities of bull-calves of the Ukrainian meat breed hammered in age 18 months.

Key words: bull-calves, for slaughter and meat qualities, Ukrainian meat

Дата надходження в редакцію: 27.12.2012 р

Рецензент: д.с.г.н., професор Г.П.Котенджи

УДК 636.22/28.081.14

ФЕНОТИПОВА КОНСОЛІДАЦІЯ КОРІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ РІЗНИХ ЛІНІЙ ЗА ЕКСТЕР'ЄРНИМ ТИПОМ

Л. М. Хмельничий, д.с.-г.н., професор, Сумський національний аграрний університет

За використання коефіцієнтів фенотипової консолідації встановлено ступінь консолідованості генеалогічних формувань корів стада з розведення української червоно-рябої молочної породи оцінених за екстер'єрним типом в системі лінійної класифікації.

Ключові слова: українська червоно-ряба молочна, первістка, фенотипічна консолідація, лінійна оцінка, екстер'єр.

Теоретично обґрунтувавши поняття, доцільність, ступінь і методи консолідації різних селекційних груп тварин, Ю.П. Полупан [7] дійшов висновку, що консолідація породи як складної, структурованої системної одиниці у загальній ієрархії біологічного виду тварин є до певної міри бажаним селекційним процесом, який реалізується через більш вмотивовану консолідацію внутрішньопородних структурних одиниць (типів, заводських ліній та родин) за збереження значного рівня міжгрупової диференціації та мінливості.

З огляду на існуючу проблему постав методологічний аспект, який полягав у розробці та використанні об'єктивного критерію визначення ступеня консолідованості селекційних формувань за провідними господарськи корисними ознаками, на вирішення якої було запропоновано використання коефіцієнтів фенотипової консолідації, що дозволяє на реальному селекційному матеріалі достатньою мірою диференціювати різні селекційні групи тварин за ступенем фенотипової консолідації господарськи корисних ознак, що є важливими для селекції тварин [1,2,6,8].

Враховуючи поставлену проблему, вважаємо за необхідне продовжити практичну апробацію методів з визначенням ступеня

фенотипової консолідації провідних генеалогічних формувань в українській червоно-рябій молочної породи за лінійними ознаками, що характеризують екстер'єрний тип тварин.

Матеріали та методи досліджень.

Класифікацію дочок бугаїв-плідників різних ліній проводили у стаді племінного заводу ПСП „Пісківське” Бахмацького району Чернігівської області з розведення української червоно-рябої молочної породи. Оцінювались корови-первістки, як передбачає методика [4], за 100-бальною системою лінійної класифікації з окремим викладенням оцінок чотирьох комплексів екстер'єрних ознак, що характеризують вираженість молочного типу, розвиток тулуба, стан кінцівок і якість вимені, та за дев'ятибальною шкалою окремих описових статей екстер'єру. Показники, що характеризують ознаки молочної продуктивності та екстер'єрного типу, обраховувались за даними первинного зоотехнічного та селекційно-племінного обліку згідно із загальноприйнятими методиками біометричного аналізу [3].

Ступінь фенотипової консолідації ліній української червоно-рябої молочної породи за ознаками молочної продуктивності та довічного використання визначали за формулами Ю.П. Полупана [5]: